

УДК 336.711

Бура В. І.

Київський національний торговельно-економічний університет

ВПЛИВ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Статтю присвячено питанням оцінки негативного впливу проблемної діяльності системно важливих банків на банківський сектор та розробленню заходів щодо його мінімізації. Досліджено досвід європейських країн щодо відновлення платоспроможності системно важливих банків та здійснення врегульованого їх банкрутства. Надано рекомендації щодо розроблення вітчизняного підходу до роботи з проблемними системно важливими банками.

Ключові слова: системно важливий банк, неплатоспроможність, банкрутство, ліквідація, рефінансування, план відновлення платоспроможності.

Постановка проблеми. Фінансові кризи продемонстрували високу залежність економік світу від стійкості та надійності системно важливих банків. Несподівані проблеми неплатоспроможності надвеликих банків зумовили негативні широкомасштабні наслідки у банківській системі, що супроводжувалися падінням довіри з боку фізичних та юридичних осіб та мали деструктивний вплив на фінансовий сектор і реальну економіку. У зв'язку із цим виникає необхідність подальшого оцінювання впливу на банківський сектор дефолту СВБ та дослідження шляхів його мінімізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам функціонування СВБ присвячено праці вітчизняних та зарубіжних науковців: А. Терещенко [1], Н. Шульги [2], А. Семіряда [3], К. Тетерятникова [4], В. Новікової [5], Н. Тарашева [6] та ін.

Вирішення невиділених раніше частин загальної проблеми. Не заперечуючи наукових надбань зазначених авторів, в Україні проблема недопущення покриття втрат неплатоспроможних СВБ за рахунок державних коштів та врегулювання їх діяльності досі залишається відкритою та потребує свого вирішення.

Мета статті полягає у дослідженні теоретичних та практичних аспектів впливу неплатоспроможності СВБ на вітчизняний банківський сектор. Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- 1) проаналізувати вплив вітчизняних СВБ на банківський сектор у кризові періоди;
- 2) дослідити досвід ЄС щодо врегулювання діяльності проблемних СВБ або виведення їх із ринку;
- 3) розробити рекомендації щодо мінімізації негативного впливу діяльності проблемних СВБ на банківський сектор України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вплив системно важливих банків на банківський сектор країни особливо гостро проявляється у кризові періоди та здійснюється у разі виникнення у банку дефіциту ліквідності та необхідності визнання банку неплатоспроможним, що має два альтернативні випадки: допущення/недопущення ліквідації банку.

У першому випадку негативний вплив СВБ на банківський сектор проявляється, насамперед, у залученні ними значних обсягів державних коштів та виникненні недовіри до банківської системи. Для підтримання ліквідності та платоспроможності банків, у т. ч. СВБ, забезпечення виконання розрахункової функції, уникнення в них масових відтоків коштів та попередження паніки населення Національним банком України (НБУ) надавалися значні обсяги креди-

тів рефінансування під забезпечення протягом 2008–2009 рр. (77,7 і 51,7 млрд. грн. відповідно) та 2014–2015 рр. (115,6 і 17,3 млрд. грн.). Особлива увага регулятора у цей час була спрямована, насамперед, на забезпечення платоспроможності СВБ, які сконцентрували найбільші обсяги рефінансування.

Виходячи з важливості діяльності ПАТ «Промінвестбанк» та КБ «Надра», у 2008 р. (незважаючи на те що перелік СВБ тоді НБУ не визначався) їм було надано значні кошти рефінансування НБУ для подолання проблем із ліквідністю. Станом на 01.10.2008 «Промінвестбанком» було отримано рефінансування в обсязі 5 млрд. грн., або 6,7% від загального обсягу наданих кредитів рефінансування банківської системи України (або 20,7% від зобов'язань банку). Загальна сума коштів, отриманих КБ «Надра» за жовтень–грудень 2008 р., становила 7,1 млрд. грн. (або 9,5% від загального обсягу рефінансування банків України та 29,5% від зобов'язань банку) [7; 8].

Зауважимо, що недопущення банкрутства у 2008 р. «Промінвестбанку» та банку «Надра» відіграло значну роль у мінімізації паніки населення та відновлення довіри до банків, а також мало велике значення для розвитку економіки України.

Брак інформації не дає нам можливості проаналізувати обсяги впливу в 2008–2009 рр. інших великих банків на фінансовий сектор країни за рахунок рефінансування. Зокрема, йдеться про системоутворюючий банк – «ПриватБанк», а також «Райфайзен банк Аваль», «Укрсиббанк», «Укрсоцбанк», «Укресімбанк» та «Ощадбанк». Оприлюднення інформації про надані банкам кредити (на строк більше 30 календарних днів) з обов'язковим зазначенням найменування банку, суми та виду кредиту, типу наданого забезпечення та дати відповідного рішення Національного банку України було започатковано лише з 2014 р. [9]. При цьому зосередити увагу лише на обсягах та кількості кредитів недостатньо, необхідним є визначення також середнього розміру отриманих кредитів та відносної величини отриманих кредитів НБУ щодо всіх зобов'язань банку, що дасть змогу проаналізувати інтенсивність кредитної підтримки СВБ регулятором (табл. 1, 2), адже рівна сума коштів може бути надмірною для одного банку і незначною для іншого.

Результати проведених розрахунків свідчать, що сім системно важливих банків сконцентрувало 52% усіх кредитів НБУ терміном понад 30 днів (табл. 1). Виявлено, що лідером за інтенсивністю кредитної підтримки з боку регулятора у 2014 р. був «Ощадбанк», у 2015 р. – «ПриватБанк».

Загалом за 2014–2015 рр. «ПриватБанк» отримав найбільшу кількість (33) та обсяг кредитів

Таблиця 1

Обсяги рефінансування системно важливих банків України протягом 2014 р.

Банк	Загальний обсяг кредитів НБУ строком понад 30 днів, тис. грн.	Частка наданих кредитів від загального обсягу, тис. грн.	Середній розмір кредитів НБУ строком понад 30 днів, тис. грн.	Кількість кредитів	Частка кредитів НБУ у зобов'язаннях банків, %
ПАТ КБ «ПриватБанк»	20 809 140	18,00	990 911	21	10,72
АТ «Ощадбанк»	24 158 921	20,90	805 297	30	29,07
АТ «Укрексімбанк»	5 120 000	4,43	731 428	7	6,71
АТ «Дельта Банк»	10166289	8,79	508 314	20	19,56
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	900 000	0,78	450000	2	2,48
ПАТ «Укрсоцбанк»	740 000	0,64	246666	3	2,15
ПАТ «Промінвестбанк»	2 489 507	2,15	829835	4	7,25
АТ «Сбербанк Росії»	0	0	0	0	0
Всього по СВБ	60 254 351	52,12	772 491	78	11,12

Джерело: складено автором за [7; 9]

Таблиця 2

Обсяги рефінансування системно важливих банків України протягом 2015 р.

Банк	Загальний обсяг кредитів НБУ строком понад 30 днів тис. грн.	Частка наданих кредитів від загального обсягу, тис. грн.	Середній розмір кредитів НБУ строком понад 30 днів, тис. грн.	Кількість кредитів	Частка кредитів НБУ у зобов'язаннях банків, %
ПАТ КБ «Приватбанк»	9 700 000	56,05	808 333,33	12	5,33
АТ «Ощадбанк»	0	0	0	0	0
АТ «Укрексімбанк»	2 400 000	13,87	600 000,00	4	2,13
Всього по СВБ	12100000	69,91	756 250	16	4,33

Джерело: складено автором за [7; 9]

(30,5 млрд. грн.). Вищезазначене підтверджує той факт, що вплив найбільшого банку України на стабільність фінансового сектору протягом вищезазначеного періоду був найвагомимим.

Про значні обсяги наданого рефінансування СВБ за 2014–2015 рр. свідчить також той факт, що в сумі вони становлять близько:

- 3,2% номінального ВВП країни;
- 4,6% державного боргу;
- 9,6% державних видатків зведеного бюджету.

Однак наслідки негативного впливу системно важливих банків на банківський сектор у разі поступають під час визнання такого банку неплатоспроможним. Дефолт СВБ є негативним явищем, яке провокує вплив для всієї банківської системи та реального сектору економіки.

Обсяг впливу системно важливого банку на банківський сектор країни у разі визнання його неплатоспроможним та введення тимчасової адміністрації залежать від подальшого рішення НБУ, яке має декілька варіантів (альтернатив):

- 1) продаж банку інвестору;
- 2) націоналізація;
- 3) ліквідація банку.

Визнання системно важливого банку неплатоспроможним передусім спричиняє паніку та втрату довіри до банківської системи серед населення. У перших двох випадках (продаж інвестору та націоналізація) панічні настрої, як правило, незначні, чого не можна сказати у разі реалізації ліквідації банку.

Продаж банку інвестору є найбільш удалим варіантом вирішення проблеми його неплатоспроможності, оскільки не потребує ні державних інвестицій та приватних не генерує втрати для клієнтів та контрагентів. При цьому банк продовжує своє функціонування, зберігаючи кошти клієнтів на рахунках та повертаючи отримані раніше обсяги рефінансування. Разом із тим на практиці він застосовується вкрай рідко, що пов'язано з пошуком зацікавлених осіб у функціонуванні

даного банку та вкладенням ними значного обсягу капіталу (оскільки йдеться про системно важливі банки). Так, наприклад, у 2008 р. після ти п'яти місяців роботи тимчасової адміністрації та відновлення платоспроможності ПАТ «Промінвестбанк» був проданий закордонному інвестору – Зовнішекоомбанку Росії [8].

Націоналізація банку застосовується у виняткових ситуаціях, оскільки потребує значних грошових вкладень із боку держави, тобто коштів платників податків. Разом із тим, він не призводить до втрат приватного сектору. Капіталізація банку у цьому разі здійснюється за рахунок державних коштів.

Рішення про націоналізацію найбільшого банку України – «ПриватБанку» в 2016 р. було прийнято для усунення системного ризику, значного негативного впливу на валютний ринок України та макроекономічні показники, наростання панічних настроїв серед населення, які вплинули б на весь банківський сектор. Капіталізація «ПриватБанку» державою здійснювалася в особі Міністерства фінансів України, яке здійснило випуск облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) обсягом 116,8 млрд. грн. У результаті капіталізації не відбувся випуск в обіг грошей, а випущені ОВДП стали гарантією виконання зобов'язань банку перед вкладниками [10].

Банкрутство ПАТ «КБ «ПриватБанк» без подальшої купівлі його Міністерством фінансів привело б до катастрофічних утрат для населення, бізнесу та держави, а також системи безготівкових розрахунків. Відшкодування з Фонду гарантування вкладів по цьому банку становили б 95 млрд. грн., втрати бізнесу – 85 млрд. грн., до того ж банкрутство «ПриватБанку» могло б спровокувати дію «принципу доміно», коли разом із його дефолтом збанкрутували би й інші фінансові установи, що в результаті призвело б до колапсу фінансової системи країни.

Націоналізація «ПриватБанку» коштувала близько 14% державних видатків за 2016 р.

(стільки ж держава витратила на соціальний захист населення або виплату відсотків за запозиченнями, сільське господарство та охорону довкілля, або медицину та транспорт). Варто відзначити, що рішення НБУ та Міністерства фінансів щодо націоналізації «ПриватБанку» було підтримано МВФ та іншими міжнародними організаціями й визначено як важливий крок у збереженні фінансової стабільності України.

Ліквідація банку є найбільш небажаним варіантом вирішення неплатоспроможності СВБ, оскільки потребує значних грошових утрат як із боку держави, так і приватного сектора та призводить широкого поширення панічних настроїв серед населення. Ліквідація СВБ відбувається, як правило, лише тоді, коли перші два не можуть бути застосовані (найчастіше за наднизької якості активів). У цьому разі вплив СВБ проявляється через значне навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, інші втрати (включаючи кошти НБУ, державних банків та державних підприємств) та значні втрати приватного сектора (у т. ч. кошти фізичних осіб, що перевищують гарантовану суму, кошти банків та інших юридичних осіб).

Вплив ліквідації СВБ на банківський сектор розглянемо на прикладі ліквідації АТ «Дельта банк» у 2015 р. – одного із восьми СВБ, який займав четверту позицію за показником системної важливості. У цьому разі держава, крім фінансування виплат щодо повернення вкладів фізичних осіб у межах 200 тис. грн. (15,5 млрд. грн.), також понесла втрати щодо коштів на рахунках державних компаній, обсяг яких на момент визнання його неплатоспроможним становив близько 8,4 млрд. грн., а також неповерненого обсягу рефінансування Національного банку (9,3 млрд. грн.).

До того ж варто наголосити, що станом на кінець третього кварталу 2015 р. на балансі «Дельта банку» було відображено:

- коштів юридичних осіб – 11 657 млн. грн. ;
- фізичних осіб, що не підлягають виплаті, – 4 117 млн. грн.;
- коштів банків – 15 911 млн. грн. [11].

Таким чином, вирішення неплатоспроможності ПАТ «Дельта банк» шляхом його ліквідації для держави коштувало близько 33 млрд. грн., для приватного сектора – 13,8 млрд. грн. Вирішальним чинником ліквідації банку стала наднизька якість активів, яка не давала змоги застосувати інші альтернативи вирішення неплатоспроможності СВБ – створення перехідного банку або його продаж інвестору.

За період із 2 жовтня 2015 р. до 1 січня 2017 р. обсяг надходжень за активами «Дельта банку» (включаючи надходження від погашення заборгованості за кредитами, реалізації майна та інших) становив лише 5,6 млрд. грн., або 12% від загальних зобов'язань банку, що не дає змоги виконати фінансові зобов'язання перед кредиторами банку, у т. ч. ФГВФО [12].

Як у випадку ліквідації «Дельта банку», так і націоналізації «ПриватБанку» кінцевим платником за помилки банків та регулятора виступають платники податків. Така ситуація є неприпустимою та потребує чітких заходів регулювання з боку НБУ. Після кризи 2008–2009 рр. і масштабних наслідків банкрутства надвеликих банків США та європейські країни почали активне вивчення механізмів оздоровлення та впорядкованої ліквідації СВБ.

Нині регулюючі органи ЄС для мінімізації негативного впливу від банкрутства СВБ використовують,

по-перше, вимогу до формування ними Плану відновлення фінансової стійкості; по-друге, механізм роботи з проблемними СВБ (Директиви ЄС «Про створення системи відновлення платоспроможності та роботи з проблемними кредитними організаціями та інвестиційними фірмами») [13].

План відновлення платоспроможності (далі – План відновлення) повинен передбачати розроблення широкого спектру варіантів нормалізації фінансового стану та низки сценаріїв серйозного макроекономічного й фінансового стресу. План відновлення не повинен допускати отримання надзвичайної державної фінансової підтримки; має містити умови, у разі необхідності, використання коштів центрального банку та визначати перелік активів, які можуть кваліфікуватися як застава за ними.

Плани відновлення подаються до розгляду наглядовому органу, який, своєю чергою, направляє їх в уповноважений орган із роботи з проблемними банками. Останній повинен розробити для кожного банку План роботи в проблемній ситуації, в якому зазначаються заходи, що вживатиме даний орган за умови настання окреслених обставин. Розроблення даного Плану роботи є надзвичайно важливим заходом, що сприяє вчасному та більш ефективному вирішенню питання неплатоспроможності СВБ та мінімізує його негативний вплив на фінансовий сектор.

Процедура роботи з проблемними банками має винятковий характер і застосовується лише тоді, коли ліквідація банку за звичайною схемою банкрутства може спровокувати негативні наслідки для фінансового сектору. Механізм роботи з проблемним банком має декілька альтернатив: продаж бізнесу, створення організації для управління проблемним банком, поділ активів, списання та конвертація зобов'язань перед акціонерами та кредиторами в капітал банку.

Останній варіант порятунку СВБ набув популярності після світової кризи, змістивши попередній механізм (bail-out), коли недопущення краху банку здійснювалося за рахунок коштів платників податків (саме цей метод використовується в Україні сьогодні), отримавши назву bail-In (або кіпрський). Він уже застосовується у багатьох країнах світу, зокрема в Європі, США, Кіпрі та низки інших. Окрім того, цей механізм рекомендований Радою з фінансової стабільності та Базельським комітетом у межах розробленого документа «Стандарти з реструктуризації та впорядкованої ліквідації фінансових інститутів у випадку їх неспроможності».

Участь держави за механізмом порятунку банку bail-In обмежена і здійснюється за рахунок використання інструментів державної стабілізації лише за умови, що акціонерами та кредиторами банку було погашено не менше 8% його загальних зобов'язань.

Вивчивши досвід європейського законодавства щодо санації СВБ, необхідно визнати позитивний ефект від його впровадження. Центральні банки Кіпру, Португалії та Греції завдяки новому механізму порятунку банків bail-in зберегли гроші платників податків та суттєво зменшили можливі втрати.

Узагальнюючи зарубіжний досвід, варто відзначити доцільність його використання в процесі санації вітчизняних банків. З огляду на зазначене, вітчизняний механізм санації банків, у т. ч. СВБ, потребує суттєвих змін задля зменшення тиску на платників податків та масштабів нега-

тивного впливу у разі банкрутства СВБ. У зв'язку із цим нами запропоновано:

– по-перше, вдосконалення наявної системи рефінансування банків України. НБУ вже реалізовано певні заходи у цьому напрямі, зокрема що стосується запровадження нового інструмента екстреної підтримки ліквідності (Emergency liquidity assistance, ELA) відповідно до європейської практики [14]. Цей інструмент має низку переваг: передбачає короткостроковий та цільовий характер позики, високу ліквідність застави, наявність у банку плану на випадок кризи. Разом із тим така підтримка надається банкам, які мають вплив на стабільність фінансової системи, з урахуванням поточних фінансових та економічних умов, тобто перевагу в отриманні даного кредиту отримують СВБ. З одного боку, це досить аргументовано, оскільки вплив банкрутства СВБ має негативний всеохоплюючий характер, з іншого – такий підхід стимулює СВБ до нагромадження морального ризику. На нашу думку, необхідним заходом у сфері рефінансування банків є встановлення лімітів інтенсивності надання таких кредитів СВБ у кризові періоди. Крім того, використання інструментів рефінансування повинне передбачати від СВБ часткового погашення зобов'язань банку за рахунок коштів акціонерів та кредиторів (у розмірі 8%). Інтенсивність фінансової допомоги банкам від НБУ повинна визначатися, насамперед, з урахуванням обсягу кредитів НБУ та прогнозного обсягу відтоку коштів, кредитів НБУ та фактичного відтоку коштів із банку, обсягу кредитів НБУ та зобов'язань банку. Встановлення лімітів призведе до певного стримування морального ризику СВБ. Водночас залучення коштів акціонерів для виконання зобов'язань банку сприятиме підвищенню їх відповідальності та зменшенню морального ризику;

– по-друге, поступовий перехід від механізму санації банку bail-out до bail-in має низку переваг. Зокрема, участь акціонерів та кредиторів дасть змогу не відкликати ліцензію, а зберегти банк із перспективою росту його платоспроможності. Однак, такий перехід потребує додаткових змін:

– встановлення чітких вимог до обсягу випуску конвертованих облигацій;

– наявність гарантії за всіма видами кредитів банку (на разі в Україні гарантія розповсюджується лише на кредити фізичних осіб). У низці зарубіжних країн страхуванню підлягають як

кредити фізичних осіб, так і підприємців та юридичних осіб;

– забезпечення рівного страхового відшкодування для фізичних осіб, підприємців та юридичних осіб. Варто відзначити, що нині НБУ передбачає можливість страхування вкладів фізичних осіб та підвищення загального рівня страхового відшкодування, однак це не є достатнім;

– внесення законодавчих змін та підвищення прозорості діяльності як НБУ так і банків;

– по-третє, забезпечення координації та співпраці між НБУ та ФГВФО у процесі роботи з проблемними СВБ, а саме у процесі:

1) затвердження Плану відновлення фінансової стійкості банку (План повинен бути узгодженим не лише з НБУ, а й також із ФГВФО);

2) вирішення питання неплатоспроможності СВБ (на нашу думку, необхідним заходом є розроблення ФГВФО Плану роботи з проблемним СВБ з урахуванням позиції НБУ для кожного такого банку, що забезпечить своєчасність та ефективність заходів оздоровлення банку).

Висновки. Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що банкрутство СВБ призводить до масштабних утрат коштів платників податків через надання ним, як правило, значних сум рефінансування та виплат гарантованих сум депозитів. І чим більший банк, тим більшого обсягу державних коштів потрібно для мінімізації впливу його банкрутства. Світові тенденції регулювання та нагляду за СВБ свідчать про необхідність упровадження спеціального підходу (без використання коштів платників податків) щодо оздоровлення та врегулювання неплатоспроможності таких банків. Низка країн ці підходи вже активно впроваджує та використовує їх на практиці. В Україні, на жаль, ще не розроблено ефективних механізмів роботи з проблемними СВБ. У зв'язку із цим виявляється доречним: лімітування операцій рефінансування СВБ у кризові періоди; поступовий перехід від механізму санації банку bail-out до bail-in; забезпечення координації та співпраці між Національним банком України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб у процесі роботи з проблемними СВБ.

Однак проблема пошуку справедливого балансу між використанням державних та приватних коштів у межах врегулювання кризових подій є надзвичайно актуальною для України та потребує подальших наукових дискусій.

Список використаних джерел:

1. Терещенко А.О. Засади регулювання системно важливих банків / А.О. Терещенко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 4(42). – С. 255–260.
2. Шульга Н.П. Ідентифікація системно важливих банків / Н.П. Шульга, С.О. Колодізева // Вісник КНТЕУ. – 2016. – № 5. – С. 82–98.
3. Семіряд А.О. Системно важливі фінансові установи: критерії, проблеми та регулювання / А.О. Семіряд // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 7–8. – С. 34–38.
4. Тетерятников К. Власть, государство и системно значимые банки в России и зарубежом: нюансы определения / К. Тетерятников // Финансовая жизнь. – 2014. – №4. – С. 6–23.
5. Новикова В. Функционирование и регулирование системно значимых банков в Республике Беларусь / В. Новикова // Банковский вестник. – 2013. – № 8. – С. 33–38.
6. Tarashev, N., Borio, C., Tsatsaronis, K. The systemic importance of financial institutions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0909h.pdf.
7. Показники банківської системи (квартальні дані) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
8. Дії Національного банку України в період загострення світової фінансової кризи: аналітичний звіт НБУ 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=120091>.
9. Кредити надані Національним банком на строк більше 30 календарних днів (дані за 2010-2016 рр.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=14043087.
10. Держава ухвалила рішення про входження до капіталу ПАТ «ПриватБанк» (оновлено): прес-реліз НБУ від 19.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=41115683&cat_id=41688680.

11. Фінансова звітність АТ «Дельта банк» за 2006–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://deltabank.com.ua/about/financial_results/.
12. Інформація щодо неплатоспроможних банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/not-paying/informatsiya-shchodo-neplatospromozhnykh-bankiv>.
13. Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0059>.
14. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків : Постанова Правління НБУ №411 від 14 грудня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/document/download?docId=40967601>.

Бура В. И.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ВЛИЯНИЕ СИСТЕМО ЗНАЧИМЫХ БАНКОВ НА БАНКОВСКИЙ СЕКТОР УКРАИНЫ

Резюме

Статья посвящена вопросам оценки негативного влияния проблемной деятельности системно важных банков на банковский сектор и разработке мер по его минимизации. Исследован опыт европейских стран по восстановлению платежеспособности системно важных банков и осуществления урегулированного их банкротства. Даны рекомендации по разработке отечественного подхода к работе с проблемными системно важными банками.

Ключевые слова: системно важный банк, неплатежеспособность, банкротство, ликвидация, рефинансирование, план восстановления платежеспособности.

Bura V. I.

Kyiv National University of Trade and Economics

THE INFLUENCE OF SYSTEMICALLY IMPORTANT BANKS ON THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

Summary

The article is devoted to the issues of assessing the negative impact of problematic activities of systemically important banks on the banking sector and developing measures to minimize it. The experience of European countries regarding the resumption of solvency of systemically important banks and the implementation of their regulated bankruptcy is researched. Recommendations on the development of a domestic approach to work with problematic systemically important banks are given.

Keywords: systemically important bank, non-solvency, bankruptcy, liquidation, refinancing.

УДК 336.743 : 336.748 : 336.71

Гладких Д. М.

Національний інститут стратегічних досліджень

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КРИПТОВАЛЮТ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Досліджено передумови розвитку, основні проблеми функціонування, ризику та перспективи легалізації в Україні ринку криптовалют. Зарубіжний досвід свідчить, що найбільш оптимальною щодо «сірого» ринку криптовалют є позиція нейтралітету, що зводиться до неодноразових попереджень учасникам ринку та потенційним інвесторам, роз'яснювальної роботи в інформаційному просторі, проте не передбачає офіційної заборони транзакцій із криптовалютами. Ця позиція дасть змогу, з одного боку, моніторити та вивчати принципово новий для України ринок, проте уникати матеріальної та моральної відповідальності держави за спекулятивні дії та ймовірні втрати учасників ринку криптовалют у разі його легалізації.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, курс, ризику, НБУ.

Постановка проблеми. В умовах довготривалої дестабілізації макроекономічної ситуації в Україні загострюються проблеми забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, зокрема у грошово-кредитній системі та на валютному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Грошово-кредитна та валютна безпека як складові елементи механізму забезпечення фінансової безпеки держави є об'єктами досліджень О.І. Барановського [1], І.В. Бураковського

[2], О.С. Власюка [3], Б.М. Данилишина [4], В.П. Загарія [5], І.О. Лютого [6], В.І. Міщенко [7], С.В. Науменкової [7], Т.С. Смовженко [8], О.М. Шарова [9], Л.Г. Шемаєвої [10] та інших українських фахівців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дискусійною та не до кінця вирішеною в минулих дослідженнях залишається проблема формулювання адекватної відповіді держави на нові ризики та загрози, що несе для